

วิถีชีวิตชาวประมงไคหมิก ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Livelihoods of fishermen in the ink. Paknampran. Pranburi. Prachuap Khiri Khan Province

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹ ชนัญญา รูปอัน² นิชามอน อัสตรไพธานต์²

¹ สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี

เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอบ้านนา จังหวัดเพชรบุรี 76120 โทรศัพท์ 0-890-7470-74 E-mail: innjun@yahoo.com

² สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี

เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอบ้านนา จังหวัดเพชรบุรี 76120

โทรศัพท์ 0-820-7712-02 E-mail: Nichamon_Asdornphaisan@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิตชาวประมงไคหมิกของชาวประมงตำบลปากน้ำปราณ อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ผู้ประกอบการอาชีพการทำประมงไคหมิกจำนวน 6 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต และใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการศึกษาพบว่าการทำอาชีพประมงของชุมชนตำบลปากน้ำปราณ เป็นอาชีพที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สร้างรายได้ที่ดีแต่ชุมชน การออกเรือแต่ละครั้งต้องจัดหาสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิต ต้องมีอุปกรณ์ในการจับปลาหมึก การทำเรือไคหมิกนั้นผู้ประกอบการต้องมีทุนสูงเนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้มีราคาแพง มีรายได้ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวน และชนิดของปลาหมึก ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือการขาดแคลนเงิน และ วัสดุอุปกรณ์การประมง ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาแพง และการหยุดออกเรือในช่วงฤดูกลางน้ำทำให้ขาดรายได้ในช่วงนี้

คำสำคัญ : ประมง , ปลาหมึก, วิถีชีวิต

Abstract

The research objective was to studied the life of fisherman in Paknampran, Pranburi, Prachuap Khiri Khan Province. The participants used in this study included a group of professional fishing were 6 people. We gathered information through in-depth interview, observation and using authentication methods. From the studied, we found that the fishery of Pak Nam Pran is the occupation that transferred by generation to generation and it also created good income to the community. Every time before sailing, the fisherman had to prepared all necessary things for living especially the equipment for catch squids. In order to make a ship for catching squid, the entrepreneur must provide the high capital

since the equipments required are expensive. The income not stable as it depends on the number and type of squid we found. The major problem is the shortage of money and fishery equipments, gasoline price, and the pause of fishery in laying eggs season. So these causes lowered the revenue in this period of time.

Keywords: Fish, squid, way of life

1. บทนำ

อาชีพประมง เป็นอาชีพที่จับสัตว์น้ำหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเรียกว่า ชาวประมง การทำการประมงของประเทศไทย จะมีมากทางแถบ ทางใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของไทย บริเวณเลยชายฝั่งทะเล สัตว์น้ำที่ทำการประมง ได้แก่ ปู ปลา กุ้ง หอย ปลาหมึก ตามพื้นที่ ซึ่งการทำอาชีพประมง นอกจากจะเป็นอาหารภายในประเทศแล้ว เรายังส่งเป็นสินค้าออกสู่ต่างประเทศมากมาย จากการที่ผู้บริโภคมีความต้องการมากขึ้น ส่งผลให้ในปัจจุบันการทำประมง เริ่มมีการนำเอาความทันสมัยของเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วย จนลึมน้ำขึ้นถึงสภาพแวดล้อมในทะเล และการลดลงของจำนวนสัตว์น้ำต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านการประกอบอาชีพ เพราะผู้ประกอบการรายใหญ่มักหวังผลกำไรมากกว่าการอนุรักษ์ การดูแลทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งยังมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีเงินทุนในการหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ แต่การทำประมงขนาดย่อมจะมีการดูแลทรัพยากรได้ดีกว่าการทำประมงขนาดใหญ่ เห็นได้ชัดจากการใช้ภูมิปัญญาเก่า ๆ เพื่อความยั่งยืน และจากการที่อาชีพประมงของชาวบ้านถูกกระทบอย่างมากทำให้ในบางหมู่บ้านเกิดการรวมตัวเพื่อการอนุรักษ์ และป้องกันการรุกรานของผู้ประกอบการรายใหญ่ [1]

ตำบลปากน้ำปราณเป็นตำบลเล็ก ๆ อยู่ในอำเภอบ้านนาบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่ม มีพื้นที่และแม่น้ำลำคลองติดต่อกับทะเล เดิมมีชื่อเรียกว่าปากคลองปราณ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นปากน้ำปราณ เนื่องจากมีแม่น้ำปราณบุรีไหลผ่านลงสู่ทะเลอ่าวไทย ดังนั้นวิถีชีวิตชาวประมงปากน้ำปราณจึงมี

ความผูกพันกับสายน้ำมาตั้งแต่อดีตทั้งการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านปากน้ำปราณสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน [2]

การประมงขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งรายได้ขนาดใหญ่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนในชุมชนปากน้ำปราณเป็นจำนวนมาก ส่วนมากต้องมีเงินทุนสูงแต่ผลตอบแทนที่ได้คุ้มค่า การประมงขนาดใหญ่มีขนาดของเรือยาวประมาณ 7 – 20 วา สามารถบรรจุปลาหมึกในปริมาณที่มากและมีห้องแช่แข็งที่ต้องปลาหมึกเก็บไว้ในที่มีอุณหภูมิเย็นที่สามารถรักษาความสดของปลาหมึก การออกหาหมึกของชาวประมงขนาดใหญ่ใช้เวลาในการดำรงชีพอยู่ในท้องทะเลเป็นเวลาประมาณ 15 – 20 วัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ในการนำหมึกที่แช่แข็งไว้มาทำการขายให้กับแม่ค้าที่รับซื้อปลาหมึกไปขายต่อที่ตลาดทะเลไทยหรือแม่ค้าบางรายก็นำปลาหมึกแปรรูปเป็นของฝากที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

การทำประมงไคหมึกเป็นที่รู้จักของคนจำนวนมากไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่หรือคนต่างจังหวัดต่างเป็นที่ขึ้นชื่อน้อย่างมากเวลาที่ชาวประมงใช้ในการหาปลาหมึกนั้นเป็นตอนกลางคืน เพราะว่าปลาหมึกชอบเล่นไฟทำให้ง่ายต่อการจับและทำการเข้าฝั่งตอนเช้าและทำการคัดแยกปลาหมึกเพราะว่ามีหมึกหลายชนิดหลายขนาด แต่ที่สำคัญปลาหมึกที่นำมาจำหน่ายสู่ท้องตลาดต้องมีขนาดกลางและมีเนื้อมีความนุ่มและยังรวมไปถึงปลาหมึกขนาดเล็กและขนาดใหญ่การทำอาชีพประมงการหาปลาหมึกเป็นการทำให้เศรษฐกิจในชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นเป็นอย่างมาก เป็นรายได้ภายในชุมชนแล้วยังเป็นรายได้ที่มาจากภายนอกชุมชนอีกชุมชนเป็นอย่างมากทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่เป็นมั่นคงและในปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับและยอมรับในคนหมู่มาก

2.วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิตของชาวประมงเรือไคหมึกของตำบลปากน้ำปราณ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3.วิธีการวิจัย

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร คือ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย อินเทอร์เน็ต หนังสือ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิจัยให้สมบูรณ์

3.2 ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม คือ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยอาศัยกรอบคำถามจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และการสังเกต โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3.3 พื้นที่ศึกษา การศึกษาในเรื่องวิถีชีวิตชาวประมงไคหมึกดังนั้นผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ของตำบลปากน้ำปราณ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีอาชีพการทำประมง ซึ่งตำบลปากน้ำปราณนั้นเป็นแหล่งชุกชุมของปลาหมึกทำให้ชาวบ้านใน

ตำบลนี้ส่วนใหญ่ทำอาชีพนี้กันเป็นจำนวนมากจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ศึกษาเลือกสถานที่นี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก เพื่อให้ผู้วิจัยง่ายต่อการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. การสัมภาษณ์ระดับลึก ดำเนินการไปในรูปแบบของการสนทนาโดยมุ่งเก็บรายละเอียดและลงลึกในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง
3. การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐาน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูล
4. สมุดจดบันทึก เทปบันทึกเสียง
5. กล้องถ่ายรูป เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบหลายทาง หรือการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องโดยเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายแห่ง (Triangulation of Data Sources) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่เคยใช้บริการทั้งนักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิง
2. การเปรียบเทียบจากทัศนะของนักวิจัยหลายๆท่าน (Triangulation of Investigators) โดยในการวิจัยครั้งนี้มีผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 3 คน หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ผลการศึกษาร่วมกัน
- 3.การเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดหลายๆชุด (Triangulation of Theories) โดยการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยทางจิตวิทยา เข้ามาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Triangulation of Methods) โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลจากการจดบันทึก ถอดเทปการสัมภาษณ์ นำมาประมวลผลข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลและเขียนบรรยาย อธิบาย และนำเสนอข้อมูลตามปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ แนวคำถามที่ตั้งในแต่ละประเด็น

5. ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “วิถีชีวิตชาวประมงไดเหม็ก ตำบลปากน้ำปราม อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึกของชาวบ้านตำบลปากน้ำปราม ผู้วิจัยขอแนะนำผลการวิจัยประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลปากน้ำปราม

จากการสัมภาษณ์พบว่าตำบลปากน้ำปราม เดิมมีชื่อเรียกว่า “ปากคลองปราม” เนื่องจากมีแม่น้ำปรามบุรีไหลผ่านลงสู่ปากอ่าวทะเล และยังเป็นที่ตั้งสมาคมประมงแห่งแรกของประเทศไทย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ปากน้ำปราม” จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีแนวยาวลงติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย มีพื้นที่ภูเขาสลับกับที่ราบลงสู่ทะเล เป็นดินปนทรายมีชายหาดทอดยาวประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 2.5 ตารางกิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มีฝนตกตลอดทั้งปี

5.2 ขั้นตอนการเตรียมการทำประมงไดเหม็ก

5.2.1 บุคคลและอุปกรณ์ที่ใช้ในเรือประมงไดเหม็กนั้นประกอบไปด้วย

บุคคล

ในการทำประมงไดเหม็ก ประกอบไปด้วย ไต่กังเรือ ทำหน้าที่ควบคุมเรือ นายท้ายเรือทำหน้าที่ถือท้ายเรือ ช่างเครื่องทำหน้าที่ดูแลเครื่องยนต์เรือ ชมไฟ ทำหน้าที่ทำอาหารภายในเรือ ลูกเรือ ทำหน้าที่ครอบหมึกหรือซ่อนหมึกขึ้นมานบนเรือแล้วนำไปใส่ในช่องแช่แข็งภายในเรือ

ค่าตอบแทน

ในการการทำประมงไดเหม็กนั้นไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายวัน หรือรายเดือน แต่ใช้วิธีการแบ่งรายได้เป็นร้อยละจากยอดขายปลาหมึกที่จับได้ในแต่ละครั้งดังนี้

ไต่กังเรือได้รับค่าตอบแทนร้อยละ 8 จากยอดขายหมึก เนื่องจากชาวประมงได้ตั้งกติกาขึ้นมาเองระหว่างเจ้าของเรือกับลูกน้องเพื่อให้เข้าใจตรงกันเกี่ยวกับส่วนแบ่งที่จะได้ในการประกอบอาชีพประมงไดเหม็กและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการคิดค่าส่วนแบ่งในภายหลัง

นายท้ายเรือ ช่างเครื่อง ชมไฟ ลูกเรือ ได้รับร้อยละ 3 จากยอดขายหมึก เนื่องจากชาวประมงได้ตั้งกติกาขึ้นมาเองระหว่างเจ้าของเรือกับลูกน้องเพื่อให้เข้าใจตรงกันเกี่ยวกับส่วนแบ่งที่จะได้ในการประกอบอาชีพประมงไดเหม็กและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการคิดค่าส่วนแบ่งในภายหลัง

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายหรือค่าโสหุ้ยในการออกเรือไดเหม็กในแต่ละครั้งได้แก่ค่าน้ำมัน น้ำมันเรือ เช่น น้ำมันดีเซล เป็นต้น

ค่าของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ กระดาษชำระ ยาสิฟัน ยาสระผม ผงซักฟอก เป็นต้น รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น

ขนม น้ำ ผัก ผลไม้ เนื้อหมู เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำมันทำอาหาร น้ำตาล เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีราคาที่ไม่เท่ากันในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับราคาขึ้นลงตามท้องตลาดเพราะค่าเงินมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

อุปกรณ์ในการหาปลาหมึก

การหาปลาหมึกของชาวประมงโดยใช้เรือไดเหม็กในการจับหมึก “ไดเหม็ก” เป็นเครื่องมือทำการประมงชนิดหนึ่ง ที่อาศัยแสงไฟเพื่อล่อหมึกให้เข้ามาเล่นแสงไฟใกล้เรือ และจับโดยใช้แหครอบหรือใช้วิธีตกด้วยเบ็ดตกหมึก การไดเหม็ก ใช้แสงไฟจากเครื่องปั่นไฟหรือไดนาโม ปั่นไฟให้แสงสว่าง เมื่อสว่างจะมีปลาเล็กปลาน้อยมาเล่นไฟ ปลาหมึกจะเข้ามากินปลาเหล่านี้ และเล่นไฟไปด้วย ปลาหมึกที่เข้ามาเล่นไฟมากปั่นคู่บ้าง เป็นฝูงบ้าง เมื่อฝูงหมึกมาเล่นไฟนับเป็นจำนวนมากชาวประมงจึงใช้ขวานล้อมตึงเข้ามา หรือใช้เบ็ดตกหมึกได้เลย

พิธีกรรม

พิธีกรรมบูชาแม่ย่านางเป็นความเชื่อที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษเพราะเชื่อว่าการขอขมาแม่ย่านางสามารถทำให้แม่ย่านางคุ้มครองและช่วยในการจับปลาหมึกได้จำนวนมาก เนื่องจากชาวประมงต้องใช้เรือในการประกอบอาชีพจึงทำให้มีการเคารพนับถือแม่ย่านางเรือเป็นอย่างมาก และยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวตำบลปากน้ำปราม อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีกรรมการบูชาแม่ย่านาง

ดอกไม้ เช่น ดอกดาวเรือง ดอกกล้วยไม้

ใบไม้ที่เป็นสิริมงคล คือ ใบเงิน ใบทอง ใบนาค กิ่งทับทิม ยอดใบขนุน

อาหารคาว คือ ไก่ต้ม เป็ดต้ม เนื้อหมูสามชั้น ข้าวสวย

อาหารหวาน คือ ขนมชั้น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง เม็ดขนุน ฝักเชื่อม ขนมต้มแดงต้มขาว ขนมจัญญับ

ผลไม้มงคล 5 อย่าง 7 อย่าง หรือ 9 อย่างก็ได้ เช่น กล้วย ชมพู เงาะ สับปะรด มะพร้าว ส้ม มะม่วง ขนุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลไม้มงคลอีกมากมายที่จัดแจงเพิ่มเติมตามฤดูกาลบ้างตามลักษณะความหมายที่เป็นนิยแสดงถึงความมงคล

อื่นๆ เช่น ผ้าสามสี บายศรี กระดาษเงิน กระดาษทอง รูป 9 ดอก น้ำมันต์ 1 ขัน เหล้าขาว น้ำเปล่า กระเทียม 9 หัว

ทั้งนี้เครื่องบูชาอาจมีมากกว่าหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของเจ้าของเรือและแม่ย่านางเรือแต่ละลำ

ขั้นตอนของพิธีกรรมการบูชาแม่ย่านางเรือ

การประกอบพิธีกรรมการบูชาแม่ย่านางเรือ จะทำได้โดยเจ้าของเรือ ซึ่งมีขั้นตอนของพิธีกรรมดังต่อไปนี้

การทำความสะอาดหัวเรือ

นำผ้าสามสีมาผูกโยงกับหัวโขนหัวเรือ ด้วยเชื่อว่าเป็นการแต่งตัวเพื่อความสวยงามให้แก่แม่ย่านางเรือ

นำแป้งหอมมาประพรม ปิดทองที่โขนเรือ และเอาน้ำลูบที่หัวเรือเป็นการปลุกให้แม่ย่านางตื่น

เอาพวงมาลัยหรือดอกไม้มาเหน็บ มาคล้องตามความต้องการ

นำอาหารคาวหวานและผลไม้ที่เตรียมไว้ใส่ถาดและนำไปตั้งที่หัวเรือ กลางลำเรือท้ายเรือและจะต้องจัดอาหารให้แก่บริวารแม่ย่านาง อีกส่วนหนึ่งด้วย ดอยไม่รวมกับของแม่ย่านาง

จุดรูป 9 ดอก กล่าวคำอัญเชิญแม่ย่านางพร้อมกับบอกรับชื่อแม่ย่านาง บอกแม่ย่านางตามความต้องการของผู้บูชา โดยกล่าวเชิญมารับเครื่องเซ่นไหว้เครื่องบูชา ขอพรให้คุ้มครองป้องกันอันตรายทุกอย่างและให้ประสบความสำเร็จสมดังปรารถนาในการประกอบอาชีพ

จุดกระดาษาเงิน กระดาษาทอง
พรมน้ำมันเพื่อเป็นสิริมงคลต่อตนเองและผู้ร่วมพิธี
เมื่อเสร็จแล้วปล่อยทิ้งไว้สักครู่ และบอกแม่ย่านางเพื่อขอนำของเซ่นไหว้ไปแจกจ่ายรับประทาน

จุดประทัดแล้วรีบเปียงหัวเรือออกทะเล หรือจุดประทัดขณะที่นำเรือออกสู่ท้องทะเลเพื่อเป็นการปลุกให้แม่ย่านางเรือตื่น[3]

ช่วงระยะเวลาในการออกเรือไต่หมึก

ระยะเวลาภายในหนึ่งเดือนในการอยู่บนท้องทะเลแบ่งเป็น 2 เวลา โดยดูปฏิทินข้างขึ้นข้างแรม ระยะเวลาแรกคือข้างขึ้นเริ่มตั้งแต่ 5 ค่ำ ถึง ขึ้น 15 ค่ำและรอบที่สอง คือ ข้างแรม 1 ค่ำถึง แรม 12 ค่ำ และระยะเวลาในการการครอบหมึกเป็นช่วงเวลากลางคืนตั้งแต่ประมาณเวลา 2 ทุ่ม – ตี 4 ในการครอบหมึกได้ดีที่สุดเพราะเป็นเวลาที่ท้องฟ้ามืดเพราะหมึกเป็นสัตว์น้ำที่ชอบเล่นไฟทำให้สามารถจับหมึกได้เป็นจำนวนมาก

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกตคลื่นลม

เครื่องซาวนด์ (sounder) เป็นอุปกรณ์ที่ชาวประมงใช้ในการหาปลาโดยอาศัยหลักการสะท้อนของคลื่น เมื่อคลื่นนี้ไปตกกระทบกับฝูงปลาหมึกจะเกิดการสะท้อนของคลื่นกลับมายังเรือ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหมึกได้น้ำ

ดาวเทียม เป็นอุปกรณ์ในการยิงตำแหน่งหาหมึก หาปลา

เข็มทิศเดินเรือ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำทิศทางทางเดินเรือของชาวประมงไต่หมึก

การขายปลาหมึก

เมื่อได้ครบระยะเวลากำหนดในการนำปลาหมึกเข้ามาขายที่แพปลาโดยมีแม่ค้าเป็นตัวกลางเป็นผู้กำหนดราคาขายของปลาหมึกและมีผู้ที่ทำหน้าที่จดน้ำหนักปลาหมึก โดยราคาของปลาหมึกแต่ละชนิดมีราคาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของปลาหมึก เช่น ปลาหมึกกล้วยมีราคาประมาณ 130 บาท ต่อกิโลกรัม ปลาหมึกกระดองมีราคาประมาณ 150 ต่อกิโลกรัม ปลาหมึกกระตอยมีราคาประมาณ 80-100 บาท ต่อกิโลกรัม ปลาหมึกตะกวดมีราคาประมาณ 130-150 บาท ต่อกิโลกรัม เป็นต้น และหลังจากที่แม่ค้าซื้อหมึกได้กำหนดราคาปลาหมึกและผู้ที่ทำหน้าที่จดน้ำหนักได้นำปลาหมึกของเรือแต่ละลำมาคัดแยกชนิดของปลาหมึก หลังจากนั้นจึงชั่งและใบเรียกเก็บเงินให้กับเจ้าของเรือจับหมึกไปเรียกเก็บ

เงินกับแม่ค้าที่มารับซื้อปลาหมึกโดยเจ้าของเรือได้คิดบัญชีเพื่อแบ่งส่วนแบ่งให้กับลูกน้องเรือตามที่ได้ตกลงกันไว้

ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ

ชาวประมงมักประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ขาดแคลนเงินทุน การประกอบอาชีพทางการประมงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำประมงทะเลต้องลงทุนสูง มีการเสี่ยงต่อการลงทุนมากกว่าการประกอบอาชีพการเกษตรอื่นๆ ชาวประมงส่วนใหญ่กู้เงินจากนายทุนซึ่งเป็นเจ้าของแพปลาในท้องถิ่นมาเป็นทุนดำเนินงาน โดยมีข้อผูกพันที่ต้องขายสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้เจ้าของแพปลานั้นๆ มีการกดราคารับซื้อเป็นอย่างมาก [4]

วัสดุอุปกรณ์การประมงรวมทั้งราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการออกเรือจับปลามีราคาสูงทำให้มีต้นทุนในการผลิตที่สูงไปด้วย

ในช่วงฤดูวางไข่เป็นช่วงที่ชาวประมงงดการออกเรือเนื่องจากเป็นฤดูผสมพันธ์ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ผู้ประกอบการมีการซ่อมแซมบำรุงเรือและตรวจสอบสภาพเครื่องยนต์เรือที่มีการใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีรายได้ในช่วงนี้

6.อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าอาชีพการทำประมงไต่หมึก มีส่วนที่ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ที่มั่นคงและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพราะเป็นแหล่งประมงอุตสาหกรรมขนาดย่อม และสามารถรวมกลุ่มคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพเดียวกันให้เกิดความรักและความสามัคคีภายในชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น การทำประมงนั้นเป็นอาชีพที่ทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาวบ้านในตำบลปากน้ำปรางนั้นโดยส่วนมากมักประกอบอาชีพประมงด้วยกัน มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมร่วมกันและมีใจรักในอาชีพนี้ มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น วิถีชีวิตของชาวประมงเรือไต่หมึกนั้นถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนเพราะเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้เป็นอย่างดีถึงแม้ว่าจะเป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินในการลงทุนสูงก็ตามแต่ก็สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนการทำประมงไต่หมึกจะต้องมีใจรักในอาชีพนี้และสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไปให้มีความรักในอาชีพนี้ได้เป็นอย่างดีเพราะอาชีพนี้ทำให้ความเป็นอยู่ภายในครอบครัวดีขึ้นและมีความรักกันมากขึ้น

7.สรุปผลการศึกษา

การทำอาชีพประมงของชุมชนตำบลปากน้ำปรางเป็นอาชีพที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถสร้างรายได้ได้เป็นอย่างดีแก่ชาวบ้านในชุมชน การออกเรือไต่หมึกในแต่ละครั้งมีวิธีการในการจัดหาสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อความเป็นอยู่ภายในทะเล อาชีพการทำเรือไต่หมึกนั้นต้องมีอุปกรณ์ในการจับปลาหมึก การทำเรือไต่หมึกนั้นผู้ประกอบการต้องมีการลงทุนสูงเนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้มีราคาแพง ผู้ประกอบการแต่ละรายมีรายได้ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวน และชนิดของปลาหมึก ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือการขาดแคลนเงิน และ วัสดุอุปกรณ์การประมง ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงมี

ราคาแพง และการหยุดออกเรือในช่วงฤดูกลางน้ำทำให้ขาดรายได้
ในช่วงนี้

7.1 ข้อเสนอแนะ

7.1.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การหาปลาหมึกโดยใช้เรือไต่หมึกนั้น เป็นวิถีชีวิตอีกอย่างหนึ่งของชาวบ้านชุมชนปากน้ำปราณเป็น วัตถุประสงค์หลักในการสร้างรายได้สู่ชุมชนเนื่องจากรายได้หลักของ ชุมชนปากน้ำปราณมาจากอาชีพประมงที่ยังคงสืบทอดไป

7.1.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการทำการประมงในพื้นที่อื่นๆภายนอกตำบล ปากน้ำปราณ อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้รู้ถึง ความเป็นอยู่ของผู้ทำอาชีพประมง

2. ควรศึกษาถึงการนำปลาหมึกสดที่ได้จากทะเลมาแปรรูปเป็น สินค้าจำพวกของฝาก เช่น ปลาหมึกแดดเดียว เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบัน นั้นผู้คนนิยมหาซื้อกลับไปเป็นของฝากจำนวนมากจึงเป็นการเพิ่ม มูลค่าสินค้าที่มากขึ้นดังนั้นความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการหา ปลาหมึกนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก อย่างน้อย ก็เป็นส่วนช่วยให้มีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ที่ สนับสนุนการจัดโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ช่วยทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

- [1] มูลนิธิรักษไทย, ประมงพื้นบ้าน วิถีแห่ง ภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ : เลค แอนด์ ฟาว์นเทน พรินต์ 2548
- [2] รายงานกิจกรรมเทศบาลตำบลปากน้ำปราณประจำปี 2547- 2552
- [3] ธวัช ปุณโณทก . วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความ เชื่อ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- [4] พสุ เดชะรินทร์ หนังสือกรุงเทพธุรกิจ (ก้นขาย:2548)